

Vuk'uzenzele

**JOBS
INSIDE:**

Produced by Government Communications (GCIS)

English/Tshivenda

| Shundunthule 2019 Khandiso 2

uMsinga women fight poverty

More Matshediso and Silusapho Nyanda

Not all heroes wear capes. There are a number of everyday heroes among us, quietly making a difference in their communities.

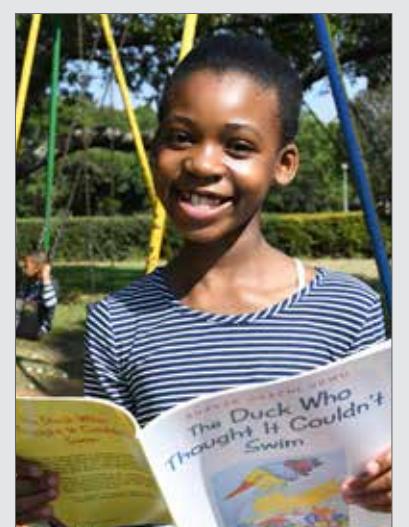
One such person is Lelly Mntungwa of uMsinga in KwaZulu-Natal, who started a clothing manufacturing business that has created over 100 jobs for local women and youth.

Mntungwa owns uMsinga Clothing Factory which she established after reading a report that was released in 2010 and revealed that uMsinga was one of the poorest communities in the country.

Thousands of families were left without an income when a massive shoe factory in the area closed down about 25 years ago.

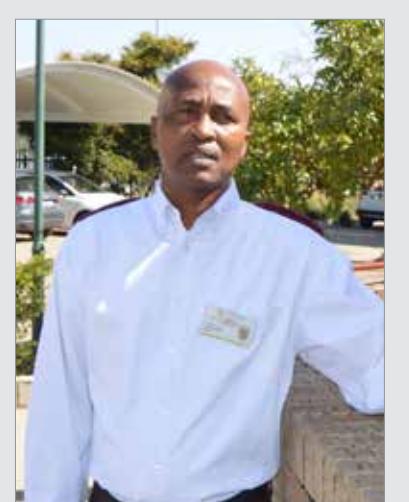
The plight of the community prompted Mntungwa to leave

Cont. page 2

Young author shines with first book

Page 4

Male midwife shatters female-only stereotype

Page 5

ALSO AVAILABLE ON:

@VukuzenzeleNews

Vuk'uzenzele

Websites: www.gcis.gov.za

www.vukuzenzele.gov.za

E-mail: vukuzenzele@gcis.gov.za

Tel: (+27) 12 473 0353

**FREE
COPY**

Zwothe zwine vha tea u divha nga ha UIF

Arali vho vha vha tshi khou badela Tshi-kwama tsha Ndindakhombo tsha Vhashumi (UIF), lwa tshifhinga tsho imaho nga uri, vho fanelwa nga u ita mbilo arali vha fhelelwa nga mushumo, vha sa tsha kona u shuma nga mulandu wa vhulwadze kana vha tshi ya u vhofholowa kana livi ya u adoputha.

Vhañwalisa vha vhafu vhe vha vha vha vhabadeli na vhone vha a kona u ita mbilo. Mutholi u tea u ñwalisa vhashumi vhawé UIF nga u ñavhanya musi vha tshi tou thoma mushumo. Na vhone vha tea u badela masheleni a ñwedzi nga ñwedzi a UIF – phesenthe nthihi i kokodzwa kha muholo wa mushumi ngeno phesenthe nthihi i tshi badelwa nga mutholi nga ñwedzi u ya kha UIF.

Tshelede yoþe yo fhelela ine ya bviswa ndi phesenthe mbili dza muholo wa mushumi.

Vhañwe vha vhashumi a vha tei u badela UIF, hu tshi katelwa na vhane vha shuma awara dzine dza vha fhasi ha dza 24 nga ñwedzi; muñe wa bindu lline ndi lave e eþe; vhashumi vhane vha hola nga khomishini fhedzi; na mirado ya phalamennde, khabinethe, minisa na dzikhantseleara dza masipala.

U ita mbilo kha UIF

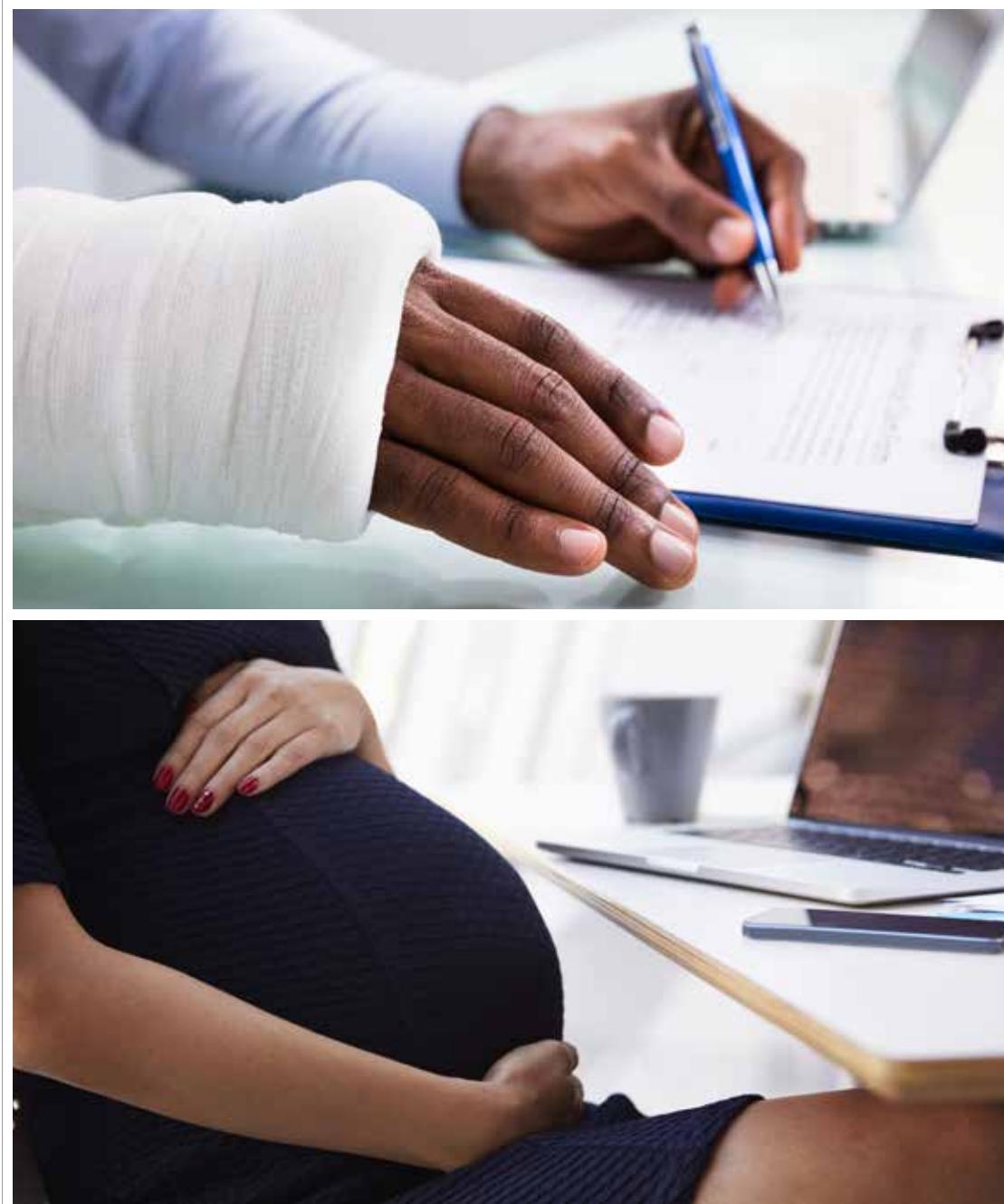
Arali vha fhelelwa nga mushumo, vha nga ita mbilo ya masheleni a u fhelelwa nga mushumo kha UIF.

Tshelede ya UIF i badelwa ho sedzwa tshikalo tsha mbuelo, zwine zwa vha vhukati ha phesenthe dza 38 na 60 ya muholo wavho kha maðuvha a u thoma a 238 na phesenthe dza 20 dzi sa shanduki u thoma kha maðuvha a 239 u ya kha a 365.

Vhathu vha no hola muholo muñku vha wana phesenthe ya nþha.

Kha maðuvha mañwa mañwe na mañwe ane vho shuma, vha newa khiredithi ya ñuvha litihi – zwo ðitika nga khire-dithi ya nþha ya maðuvha a 365 .

U ri vha kone u swikelela

gumofulu la nþesa, vha tea u vha vho shuma vha sa imi, vha mubadeli wa UIF lwa miñwaha miña phanða ha musi vha tshi ita khumbelo.

U ñiñwala kha mbuelo dza UIF zwi tea u itwa hu sa athu fhela miñwedzi ya 12 u bva tshe vha fhelelwa nga mushumo nahone mbadelo dici badelwa u thoma kha ñuvha la u fhelelwa nga mushumo.

Mbuelo dici badelwa arali muholi o vha imisa u shuma kana thendelano yavho yo fhelela. Mbuelo a dici badelwi arali vho tou litsha mushumo, nga nnðani ha musi hu u pandelwa hu no pfala.

Mbuelo dza musi muthu a tshi ya u vhofholowa

U ita mbilo ya UIF musi vha kha livi ya u beba, vha tea u vha vho tholwa lwa vhege dza 13 phanða ha musi vha tshi ita

khumbelo.

Vha tea hafhu u ita khumbelo dza mbuelo dza musi vha tshi ya u beba phanða ha musi ñwana a tshi bebiwa kana hu sa athu fhela miñwedzi ya 12 u bva ñuvha la u beba.

Vha nga ita mbilo ya UIF arali vha si khou wana muholo wo fhelelaho. Mbuelo dza musi vha tshi khou ya u beba dici badelwa lwa gumofulu lwa maðuvha a 121, zwine zwa katela na musi mufumakadzi o huma ndila na musi o vhuya fhedzi.

Mbuelo dza vhulwadze

U ita mbilo dza mbuelo dza vhulwadze vha tea u ita khumbelo hu sa athu fhela miñwedzi ya 12 u bva tshe vha thoma u kundelwa u shuma nga mulandu wa vhulwadze. Mbuelo dici badelwa u thoma ñuvha le vha thoma u kundelwa u shuma.

Thanziela ya vhulwadze i

tea u iswa UIF, na uri mbuelo dici badelwa fhedzi kha vhulwadze ho fhirisaho maðuvha a sumbe.

Mbuelo dza livi ya u adoputha

U kona u ita mbilo ya mbuelo dza livi ya u adoputha, ñwana ane a khou adoputhiwa u tea u vha a na miñwaha ya fhasi ha mivhili nahone vha tea u ita khumbelo hu sa a thu fhela miñwedzi ya 12 u bva tshe adopusheni ya tendelwa.

Hu tendelwa mubebi muthihhi fhedzi kha vhabebe vhane vha khou ita adopusheni u ita khumbelo, ine ya thoma ñuvha le khothe ya tendela adopusheni.

U wana zwidodombedza zwinzhi nga ha UIF, kha vha dalele ofisi dza tsini dza zwa vhashumi, kha vha founele ofisi ya nnyi na nnyi kha (012) 337 1680 kana lutingo lu sa badelwi kha: 0800 843 843, kana vha dalele lubuvhisia lwa Muhasho wa zwa vhashumi kha: www.labour.gov.za.

Livi ya adopusheni i tea u vha yo shumiswa u ñhogomela ñwana.

Mbuelo dza vhañwalisa

Mufarisi wa mufu a nga kona u ita mbilo ya mbuelo hu sa athu fhela miñwedzi ya 18 tshe mubadeli a lovha. Arali vha sa i ita phanða ha musi hu sa athu fhela miñwedzi ya 12, ñwana wawe we a vha a tshi khou undiwa a nga kona u ita mbilo. Ñwana u ño vha na miñwedzi ya rathi na vhege mbili u ita mbilo.

Ñwana muñwe na muñwe wa mufu we a vha a na miñwaha ya vhukati ha 21 na 25, nga ñu-vha la lufu lwa muraðo, a nga kona u wana mbuelo. Ñwana u tea u vha a ñwana wa tshikolo nahone u tea u vha o vha a tshi khou undiwa nga mufu fhedzi.

v

Vho vha vha tshi zwi ñivha naa?

- UIF ndi tshipida tsha maitele a muvhuso a ndondolavhathu nahone i disa thuso ya tshifhinganyana kha vhane vha badela vhane a vha khou shuma.

Vhufhura

- Vha ño vha vha tshi khou ita vhufhura arali vha bvela phanða na u wana mbuelo dza UIF vho no vhuelela mushumoni. UIF i ya fara vhane vha ita milandu.
- Vha songo ita khumbelo dza vhufhura. Zwidodombedza zwa UIF zwo ñumanywa na zwidodombedza zwa mutholi nahone zwidodombedza zwothe zwi a khwañhisedza u itela vhungoho.
- Kha vha vhige muholi muñwe na muñwe ane vha vhona uri ha khou tevhedzela mulayo wa UIF kha ofisi ñiwe na ñiwe ya Muhasho wa zwa vhashumi.